

ROMAN DZIEŚLEWSKI I JEGO DOKONANIA

Pierwszy profesor elektrotechniki w historii polskiej elektryki, nestor – twórca nauczania elektrotechniki na poziomie akademickim. Autor pierwszego akademickiego podręcznika elektrycznego oraz pierwszego uczelnianego laboratorium elektrotechnicznego. Twórca pierwszego Oddziału Elektrotechnicznego kształcącego inżynierów elektryków, jeden z twórców polskiego słownictwa elektrotechnicznego, działacz samorządowy. Uchwałami ZG PTETiS oraz ZG SEP został uznany za Patrona Roku 2013.

Urodził się 18 stycznia 1863 roku w Tarnowie. Był jednym z 3 synów Hieronima i Gabrieli z Morawskich. Brat Walerian był autorem niezrealizowanego projektu budowy kolei z Zakopanego przez Kuźnice na Przełęcz Świnicką. Dzieślewski studiował na Wydziale Budowy Machin C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Dyplom inżyniera, z odznaczeniem, uzyskał w 1883 r. (miał 20 lat). W latach 1882–1884 był asystentem Katedry Geodezji, jednocześnie odbywał praktykę w przedsiębiorstwie budowlanym we Lwowie. Otrzymał stypendium naukowe, w ramach którego uczęszczał na wykłady w Akademii Górniczej w Berlinie (Königliche Bergakademie), i na wykłady z elektrotechniki na Politechnice w Berlinie Charlottenburgu (Königliche Technische Hochschule). Był asystentem profesora elektrotechniki i mechaniki A. Slaby'ego. W Berlinie brał udział w życiu polskich studentów w Stowarzyszeniu Bratniej Pomocy. Równocześnie pracował jako wolontariusz w fabryce telegrafów G. Wehra w Berlinie, a także w fabryce lokomotyw i maszyn w Winterthur w Szwajcarii.

Po powrocie pracował w warsztatach inż. Rychnowskiego we Lwowie. W latach 1887–1889 odbył służbę wojskową techniczną w austriackiej marynarce wojennej. Następnie pracował jako inżynier maszynowy i budowlany w Salinach w Wieliczce. W czasie kiedy na świecie doszło do szybkiego rozwoju elektrotechniki prądu przemiennego, Dzieślewski w 1891 został powołany, w drodze konkursu, na stanowisko profesora nadzwyczajnego elektrotechniki i kierownika Katedry Elektrotechniki Ogólnej na Wydziale Mechanicznym Szkoły Politechnicznej we Lwowie (miał 28 lat). Był on pierwszym polskim profesorem elektrotechniki na ziemiach Polski (nominacje polskich profesorów elektryków na Politechnice Warszawskiej odbyły się dopiero w 1919 roku). Roman Dzieślewski zorganizował doskonale (jak na ówczesne warunki) laboratorium elektrotechniczne. Zwiększał stopniowo ilości godzin wykładów oraz ich zakres, które w 1892 r. objęły: elektrotechnikę ogólną oraz elektrotechnikę szczegółową, na którą składały się: maszyny elektryczne, transformatory, oświetlenie elektryczne oraz pomiary elektrotechniczne I i II wraz z ćwiczeniami. Zakres ten stopniowo powiększył o wykład z budowy elektrowni oraz ćwiczenia konstrukcyjne z maszyn elektrycznych i siłowni elektrycznych. Był znakomitym pedagogiem i bardzo dobrym wykładowcą. Jego wykłady odznaczały się wielką jasnością i przejrzystością. Cieszyły się wśród słuchaczy dużą popularnością. Na inauguracji roku akademickiego 1892/93 wygłosił wykład pt. „Pogląd na elektryczne przenoszenie siły”, co w owym czasie było ewenementem. Dnia 18 sierpnia 1895 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Jego asystentami byli: Z. Stanecki (1893–1901) oraz przyszli wybitni profesorowie: G. Sokolnicki (1901–1903), K. Idaszewski (1903–1904), adiunktem był K. Drewnowski (1907–1914), a asystentem/adiunktem W. Günther (1911–1913). W miarę rozwoju elektrotechniki i powiększania zakresu tematyki wykładów doszło do powołania w roku 1909/10 Katedry Elektrotechniki Konstrukcyjnej z kierownikiem prof. A. Rothertem. Odtąd Dzieślewski prowadził tylko wykłady z elektrotechniki ogólnej, oświetlenia elektrycznego i pomiarów elektrotechnicznych. Na bazie tych dwóch katedr, na Wydziale Budowy Maszyn z inicjatywy

Dzieślewskiego, w 1911 roku powstał Oddział Elektrotechniczny. Pierwsze dyplomy polscy inżynierowie elektrycy (2) otrzymali w roku ak. 1915/16.

Profesor Rothert po zakończeniu wojny nie powrócił do Lwowa. Jednak dzięki staraniom Dzieślewskiego Oddział Elektrotechniczny miał już wówczas skompletowaną znakomitą obsadę: Katedra Pomiarów Elektrotechnicznych z laboratorium – kierownik K. Idaszewski, Katedra Urządzeń Elektrycznych – kierownik G. Sokolnicki. Dzieślewski dla siebie pozostawił tylko wykład i ćwiczenia z elektrotechniki ogólnej. Pierwsza inauguracja roku akademickiego Politechniki Lwowskiej odbyła się 10 grudnia 1920 r.

Roman Dzieślewski pełnił funkcję dziekana Wydziału Budowy Maszyn w latach: 1894/95, 1895/96, 1904/05/06/07/08, oraz prodziekana w latach: 1896/97, 1897/98 i 1908/09/10/11. Ponadto sprawował urząd rektora Szkoły Politechnicznej w 1901/02 i prorektora w 1902/03. Był członkiem wydziałowej Komisji Egzaminacyjnej II egzaminu państwowego (dyplomowego) (1905/06). Był działaczem społecznym. Należał do Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, a w okresie 1895–96 był jego sekretarzem. W 1901 zawiązała się w Towarzystwie grupa elektrotechników z udziałem Dzieślewskiego, która rozwinęła ożywioną działalność w dziedzinie słownictwa elektrycznego, uzupełniając niemiecko-polski słowniczek wyrazów technicznych i terminów naukowych z dziedziny magnetyzmu, elektryczności i elektrotechniki. W 1902 r. zajmował się redagowaniem wydawnictwa Przepisy dla urzędów elektrycznych zasilanych z Miejskiego Zakładu Elektrycznego we Lwowie. W 1907 r. otrzymał godność członka honorowego Towarzystwa. W okresie 1916–1920 był członkiem Zarządu Towarzystwa.

Był bardzo zaangażowanym samorządowcem. W 1892 przedstawił „Sprawozdanie w sprawie kolei elektrycznej w mieście Lwowie”, a już w 1894 roku pierwszy tramwaj elektryczny pojawił się na ulicach Lwowa. W 1894 r. był członkiem Komitetu Organizacyjnego Pierwszej Wystawy Krajowej. Przez 16 lat był członkiem Rady Stołecznego Miasta Lwowa. W 1901 r. był z urzędu posłem do Sejmu Krajowego. W 1905 r. opublikował w „Słowie Polskim” szereg artykułów na temat udziału, organizacji i stanowiska urzędów technicznych w administracji miasta Lwowa. W 1910 r. przedstawił 2 projekty reformy Miejskiego Urzędu Budowniczego. W czasie wojny założył w 1915 r. demokratyczny Związek Stałej Delegacji Pracowników Państwowych i był jego prezesem. W 1919 r. kandydował na posła do Sejmu w Warszawie.

W 1919 został członkiem Koła Lwowskiego SEP. Tego roku również uczestniczył jako przedstawiciel Towarzystwa Politechnicznego w Zjeździe Założycielskim SEP, biorąc udział w pracach dotyczących terminów z dziedziny elektrotechniki. Przewodniczył także Komisji do spraw Związku Zawodowego Inżynierów Elektryków. Jako członek SEP opracował projekt ustawy o ochronie tytułu inżyniera. Na początku 1924 został członkiem nowo utworzonego Polskiego Komitetu Elektrycznego (PKE).

W małżeństwie z Marią Jadwigą Iphorską Lankiewicz (ślub 2 III 1897) miał troje dzieci: Danutę, Grażynę i Zygmunta Powale-Dzieślewskiego por. dypl. Zmarł nagle 8 lipca 1924 r., w wieku 61 lat, w majątku żony we wsi Kasinów na Polesiu.

Bibliografia

1. „Przegląd Elektrotechniczny” 1924, z. 20, 1974, z. 5.
2. Dzieślewieciele polski Odrodzonej 1918–1928, Kraków–Warszawa 1928, s. 626–628.
3. Politechnika Lwowska 1844–1945, komitet red. R. Szewalski i inni, Wrocław 1993.
4. Z. Popławski, Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844–1945.
5. Z. Siciński, Wkład Politechniki Lwowskiej w polską elektrotechnikę, Wrocław 1991.
6. Z. Popławski, Wykaz pracowników naukowych Politechniki Lwowskiej w latach 1844–1945, Kraków 1994;
7. Politechnika Lwowska – jej stan obecny i potrzeby, Lwów 1932.
8. Pamiętnik V Zjazdu Techników Polskich we Lwowie 1910.
9. Historia elektryki polskiej, t. 1 Warszawa 1974.
10. Polacy zasłużeni dla elektryki, Praca zbiorowa pod red. J. Hickiewicz, Warszawa-Gliwice-Opole 2009, s. 79–84

Opracował: Jerzy Hickiewicz